

УДК 351.83.528

JEL Classification E62, H21, H23, O23

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3\(105\)-57-63](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3(105)-57-63)

Petro Borovyk¹

Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine

Yurii Kyselov²

Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine

Roman Rudyi³

Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine

Mykhailo Shemiakin⁴

Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine

State Support for Geodetic Business – An Important Prerequisite for Post-War Reconstruction of Ukraine

Abstract. *The need for post-war reconstruction of the Ukrainian economy, housing stock and infrastructure facilities will lead to the activation of the construction industry and, therefore, the demand for geodetic services. On the other hand, the long lull in geodesy, caused by the lack of demand for geodetic works in wartime, generates the need for state support of the Ukrainian geodetic business. The article's purpose is to justify the prospects of the practical application of the toolkit of state support for geodetic business in Ukraine to activate the processes of reconstruction of the economy, housing stock and infrastructure facilities. The study results show that tax policy instruments are the most effective means of state support for the geodetic business. In particular, for large geodetic and land surveying enterprises, exemption from paying corporate income tax is relevant, at least for a few years during the post-war reconstruction period. Investment and innovation benefits and income tax preferences will play a crucial stimulating role in the purchase by geodetic business entities of modern geodetic instruments, tools for conducting geospatial measurements and software. Small business entities can be supported by exemption from paying a single tax during the first 5-8 post-war years, cancelling the legislation regarding their mandatory use of settlement transaction registrars, and exemption from military duty assessment and payment. The practical measures of indirect tax support of geodetic business should be: cancellation of the current order of widespread use of tax invoices, as well as the use of geodetic work performance acts instead of the specified tax accounting registers; the introduction of a preferential tax credit not only about the value-added tax on the purchase of investment and innovation tools or programs but also in terms of own effective developments; implementation of a special regime for the accumulation of value-added tax from the sale of geodetic works (services) in the first post-war years.*

Keywords: *state support for geodesy, direct support, indirect support, tax incentives, geodetic works, geodetic business.*

Suggested Citation

Borovyk, P., Kyselov, Yu., Rudyi, R., Shemiakin, M. (2024). State Support for Geodetic Business – An Important Prerequisite for Post-War Reconstruction of Ukraine. *Oblik i finansy*, 3(105), 57-63. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3\(105\)-57-63](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3(105)-57-63)

¹ **Petro Borovyk**, Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine.

ORCID 0000-0001-7971-1718

E-mail: borovikpm@gmail.com (*Corresponding author*)

² **Yurii Kyselov**, Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine.

ORCID 0000-0003-0530-1892

³ **Roman Rudyi**, Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine.

ORCID 0000-0001-8743-5151

⁴ **Mykhailo Shemiakin**, Uman National University of Horticulture, Uman, Ukraine.

ORCID 0000-0002-3621-1446

Державна підтримка геодезичного бізнесу – важлива передумова повоєнної відбудови України

***Анотація.** Потреба повоєнної відбудови української економіки, житлового фонду та інфраструктурних об'єктів призведе до активізації будівельної галузі, а отже, і попиту на геодезичні послуги. З іншого боку, тривале затишшя в геодезії, викликане відсутністю попиту на геодезичні роботи, зумовленою війною, генерує потребу в державній підтримці вітчизняного геодезичного бізнесу. Метою статті є обґрунтування перспектив практичного застосування інструментарію державної підтримки геодезичного бізнесу в Україні з ціллю активізації процесів відбудови економіки, житлового фонду та інфраструктурних об'єктів. Результати дослідження свідчать, що найбільш дієвими засобами державної підтримки геодезичного бізнесу є інструменти податкової політики. Зокрема, для великих геодезичних, геодезично-землепорядних підприємств актуальним є звільнення від сплати податку на прибуток підприємств, хоча б на декілька років періоду повоєнної відбудови. При закупівлі суб'єктами геодезичного бізнесу сучасних геодезичних приладів, інструментарію для проведення геопросторових вимірів та програмного забезпечення, важливе стимулююче значення матимуть інвестиційно-інноваційні пільги та преференції з податку на прибуток. Підтримка суб'єктів малого підприємництва може здійснюватися шляхом звільнення від сплати єдиного податку в термін повоєнних перших 5-8 років; відміни норми законодавства щодо обов'язкового використання ними реєстраторів розрахункових операцій; звільнення від нарахування та сплати військового збору. Дієвими заходами непрямої податкової підтримки геодезичного бізнесу мають бути: анулювання чинного порядку повсюдного використання податкових накладних, а також застосування замість зазначених реєстрів податкового обліку актів виконання геодезичних робіт; впровадження пільгового податкового кредиту не лише стосовно податку на додану вартість з придбання інвестиційно-інноваційних інструментів чи програм, але й в частині власних ефективних розробок; впровадження спеціального режиму акумуляції сум податку на додану вартість від продажу геодезичних робіт (послуг) на перші повоєнні роки.*

***Ключові слова:** державна підтримка геодезії, пряма підтримка, непряма підтримка, податкове стимулювання, геодезичні роботи, геодезичний бізнес.*

Постановка проблеми. Гостра необхідність повоєнної відбудови української економіки, житлового фонду та інфраструктурних об'єктів стимулюватиме активізацію будівельного підкомплексу. В той же час, передумовою відбудови чи будівництва конкретного житлового об'єкта, підприємства чи інфраструктурної одиниці є здійснення комплексу проектних розробок, невід'ємним етапом яких є геодезичні роботи. З іншого боку, затишшя у сфері української геодезії, викликане недовідомим рівнем попиту на геодезичні проекти, зумовлене військовими діями та ускладнене відтоком висококваліфікованих геодезистів з України, мобілізацією зазначених фахівців до лав ЗСУ і вимушеною зміною їхніх видів економічної діяльності. Таким чином, наразі важливим питанням є державна підтримка в сфері геодезії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових публікаціях багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених досить детально розглянуті

проблеми державної підтримки і стимулювання окремих видів діяльності та суб'єктів бізнесу. Зокрема, ціла низка наукових напрацювань присвячена проблемам та перспективам розвитку державної підтримки агробізнесу і окремих галузей аграрного сектору економіки [1; 4-5; 8-9; 16-18; 20; 22], а також малого підприємництва загалом і окремих видів суб'єктів малого бізнесу [2; 6-7; 10; 21].

Хоча актуальним питанням проведення геодезичних робіт присвячено досить багато публікацій науковців-техніків та фахівців-практиків, однак проблеми безпосередньо державного регулювання і стимулювання геодезичного бізнесу залишились поза увагою вчених, що і визначає актуальність даного дослідження.

Метою статті є обґрунтування перспектив практичного застосування інструментарію державної підтримки геодезичного бізнесу в Україні з ціллю активізації процесів відбудови економіки, житлового фонду та інфраструктурних об'єктів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стимулювання державою будь-якого виду бізнесу, зокрема й геодезичної діяльності, окреслює необхідність використання різноманітних методів та важелів державної підтримки. При цьому, аналіз наукових публікацій з цього приводу дозволяє умовно виділити дві групи інструментів державної підтримки бізнесу – прямі та непрямі. Зауважимо, що найпоширенішими інструментами прямої державної

підтримки підприємництва, які використовуються в Україні є безумовне для суб'єктів окремих галузей чи видів діяльності контрагування проведення окремих видів робіт (послуг); державна закупівля в таких осіб окремих видів товарів; пряма бюджетна допомога кожному із зазначених суб'єктів, сума якої визначається показниками діяльності бізнес-структури за певний період, або ж навіть не залежить на пряму від таких показників (рис. 1).

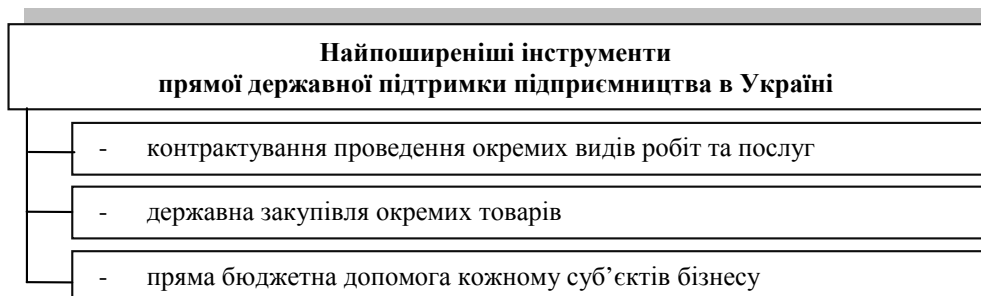

Рис 1. Найбільш вживані інструменти прямої державної підтримки суб'єктів бізнесу

Джерело: [6].

До інструментарію непрямої підтримки будь-якої економічної діяльності відносять використання державних бюджетно-фіскальних стимулів для підприємств і підприємців, які, наприклад, працюють у сфері геодезичного бізнесу [4-10]. Враховуючи, що пряма державна підтримка бізнесу властива, передовсім, адміністративній моделі фінансово-економічних відносин в суспільстві [19, с. 15-16], схилиємось до точки зору, що доцільним на часі є

всебічний аналіз передумов посилення позитивного впливу інструментарію непрямої підтримки суб'єктів діяльності (в тому числі і геодезичної), більш властивої моделі фінансових відносин в суспільстві, що діє в умовах ринкової економіки [19, с. 15], до якого прийнято відносити сприятливий страховий, інвестиційний, податковий та кредитний вплив, передовсім, зі сторони держави на окремі галузі, види діяльності та бізнес-структури [4-10] (рис. 2).

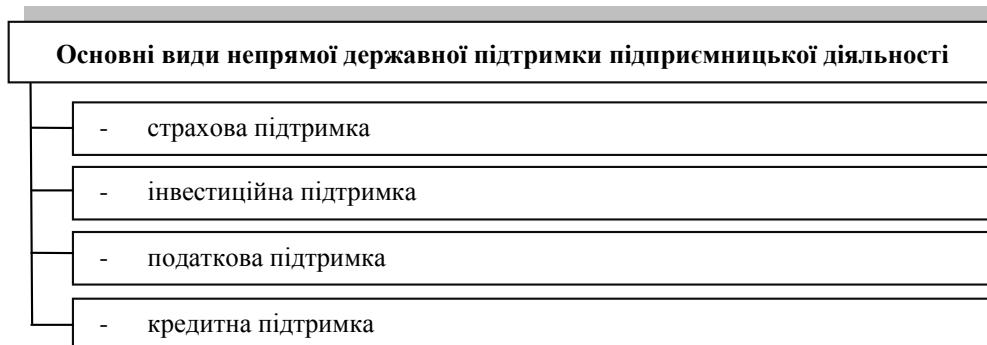

Рис 2. Найбільш вживані інструменти непрямої державної підтримки суб'єктів бізнесу

Джерело: [4-10].

Відшкодування за рахунок бюджетних асигнувань частки страхових виплат окремого суб'єкта, інвестиції з боку держави, пільгові режими оподаткування, кредитування з відшкодуванням частини плати за кредит за рахунок держави, або ж інші будь-які види державної підтримки, у разі їх використання в Україні, слугуватимуть поштовхом до розвитку геодезичної діяльності. Поряд з цим, виключно застосування інструментарію пільгового оподаткування у сфері геодезії не вимагає значних масштабів додаткового використання бюджетних коштів, тобто, є для держави пріоритетним в часи ймовірних повоєнних дефіцитів державної казни. Відтак, використання податкової підтримки

геодезичної діяльності в повоєнній Україні є найбільш очікуваним та реально можливим.

Зупиняючись на інструментарії податкової підтримки геодезичного підприємництва, чітко розуміємо, що зазначені важелі та стимули на практиці реалізуються шляхом трансформації норм діючого в Україні Податкового кодексу [15]. Тому податкову підтримку геодезичного бізнесу, зважаючи на загальноприйнятну класифікацію податкових платежів [14, с. 14-15; 15], доцільно поділяти на пряме оподаткування бізнес-суб'єктів на умовах загальної податкової системи, пряме оподаткування малого підприємництва, непряме оподаткування бізнес-структур (рис. 3).

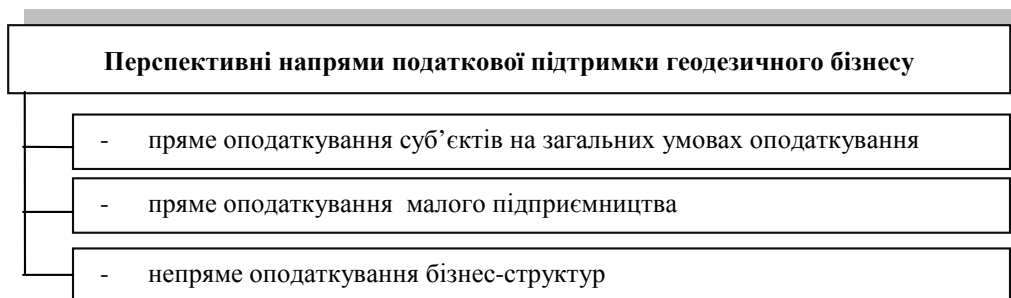

Рис 3. Перспективні напрями податкової підтримки геодезичного підприємництва
Джерело: [14, с. 14-15; 15].

Ключовим прямим податковим платежем, який нараховують та сплачують великі геодезичні, землевпорядно-геодезичні бізнес-суб'єкти, корпорації, які надають послуги в царині геоінформатики та геопросторового аналізу, є податок на прибуток зазначених бізнес-структур [14, с. 18-22; 15]. Результати окремих попередніх досліджень переконливо продемонстрували, що реформувати зазначений податок з метою активізації стимулюючих властивостей від її використання для суб'єктів геодезичного, землевпорядно-геодезичного підприємництва, бізнесу в сфері геоінформатики та

геопросторового аналізу варто шляхом значного зменшення податкової ставки, або ж шляхом звільнення від сплати податку на прибуток переліченими видами підприємств, припустімо, на повоєнні перші 5-8 років, а також шляхом впровадження інвестиційно-інноваційних преференцій з податку на прибуток, які б стосувались закупівлі ними сучасних геодезичних приладів, інструментарію для проведення геопросторових вимірів та найновішого програмного забезпечення [12] (табл. 1).

Таблиця 1. Пропоновані практичні заходи з податкової підтримки геодезичного бізнесу в повоєнний період

№	Напрями податкової чи страхової підтримки та вид платежу, якого стосується конкретний напрям	Пропоновані заходи в межах окремого напрямку податкової чи страхової підтримки
1	Пряме оподаткування геодезичних підприємств на загальній системі оподаткування (податок на прибуток підприємств)	- помітне зменшення податкової ставки, або ж звільнення від нарахування і сплати податку на повоєнні перші 5-8 років; - запровадження преференцій з податку стосовно закупівлі геодезичного інноваційного обладнання та програмного забезпечення.
2	Пряме оподаткування суб'єктів малого бізнесу (єдиний податок, використання РРО при розрахунках готівкою за виконані роботи, сплата військового збору)	- звільнення від нарахування і сплати податку на повоєнні перші 5-8 років; - відміна норми законодавства щодо обов'язкового використання геодезичними суб'єктами малого підприємництва реєстраторів розрахункових операцій (РРО); - звільнення від нарахування та сплати військового збору.
3	Непряме оподаткування (податок на додану вартість (ПДВ))	- анулювання чинного порядку повсюдного використання податкових накладних а також застосування замість зазначених реєстрів актів виконання геодезичних робіт; - впровадження пільгового податкового кредиту стосовно ПДВ не лише з придбання інвестиційно-інноваційних інструментів чи програм, але й в частині власних ефективних розробок; - впровадження спеціального режиму акумуляції ПДВ від продажу геодезичних робіт (послуг) на повоєнні перші 5-8 років.

Джерело: розроблено авторами.

Основним прямим податком у структурі податкових виплат дрібних геодезичних підприємств та підприємців є єдиний податок [14 5, с. 68-74; 15]. Результати попередніх досліджень свідчать, що податкову підтримку зазначених бізнес-суб'єктів доречно здійснювати через звільнення їх від сплати зазначеного податку в термін повоєнних перших 5-8

років. Крім того, наразі актуальним завданням в контексті вдосконалення податкової підтримки геодезичних бізнес-структур, які є суб'єктами малого підприємництва, буде відміна норми законодавства щодо обов'язкового використання такими платниками податку у разі розрахунків з ними замовників виконаних робіт готівкою, чи

прирівняними до неї активами реєстраторів розрахункових операцій (РРО); через звільнення платників єдиного податку від нарахування та сплати військового збору [7].

Ключовим непрямим податком, що його сплачують як юридичні, так і фізичні особи, які займаються геодезичним підприємництвом, є податок на додану вартість (ПДВ) [14, с. 51-55; 15]. В контексті забезпечення непрямой податкової підтримки зазначених платників податку раціональним кроком є відміна загальнообов'язкового порядку випускання податкових накладних, одночасне застосування замість цих реєстрів первинного податкового обліку з ПДВ актів виконання геодезичних робіт та інших тождесних первинних документів, а також імплементація права на застосування геодезичним платниками пільгового податкового кредиту не лише на інвестиційно-інноваційні придбання (витрати), але й на напрацьовані самостійно та запроваджені в практику виконання геодезично-землевпорядних і суміжних операційних видів діяльності корисні нововведення і розробки [11].

Вважаємо, що в перші 5-8 повоєнні роки доцільно запровадити спеціальний режим акумуляції ПДВ від продажу послуг геодезичного характеру на спецрахунках в банках геодезичних бізнес-суб'єктів, які є наразі платниками ПДВ, з обов'язковим контрольованим та цільовим використанням зазначених акумуляційних сум виключно на інвестиційно-інноваційні витрати зазначених суб'єктів. Подібний режим акумуляції кілька десятиліть використовувався з метою державної підтримки суб'єктів агробізнесу в Україні [3; 16-18; 20].

Висновки. Ключовою передумовою відбудови України в повоєнний період, яка активізує вітчизняну будівельну галузь, є державна підтримка геодезичного бізнесу. З ціллю забезпечення належного розміру зазначеної підтримки в Україні потрібно активізувати застосування інструментарію прямого і непрямго фіскального (податкового) стимулювання бізнес-формувань, які наразі займаються геодезичним, геодезично-землевпорядним підприємництвом, послугами у сфері геоінформатики і геопросторового аналізу. Крім того, на часі застосування в термін повоєнних перших 5-8 років спецрежиму акумуляції сум податку на додану вартість з сум продажу геодезичних робіт і послуг, передбачивши при цьому обов'язкове контрольоване та цільове використання акумуляційних сум ПДВ виключно на інвестиційно-інноваційні витрати зазначених суб'єктів (за аналогом зі спеціальним режимом акумуляції сум ПДВ для агробізнесу).

Подальші дослідження необхідно присвятити деталізації механізмів кожного із згаданих в цій публікації інструментів державної фіскальної підтримки бізнесу у галузі геодезії, моделюванню можливих результатів від їх використання для державної казни, бюджетів територіальних громад, в яких зареєстровані платники податків, що займаються геодезичним бізнесом, та для самих бізнес-одиноць, які виконують геодезичні, геодезично-землевпорядні роботи і надають різноманітні послуги в сфері геоінформатики і геопросторового аналізу.

4 Список використаних джерел

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. К.: ННЦ «ІАЕ», 2011. 1008 с.
2. Боровик П. М., Бечко В. П., Шовковий О. А. Шляхи вдосконалення механізму справляння єдиного податку з суб'єктів малого підприємництва. *Інноваційна економіка*. 2012. № 1(27). С. 228-232.
3. Боровик П. М., Подзігун С. М. Спеціальні податкові режими як інструменти державного регулювання діяльності агроформувань. *Інноваційна економіка*. 2010. № 3(17). С. 224-231.
4. Дем'яненко М. Я., Іванина Ф. В. Державна підтримка як фактор забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва. *Економіка АПК*. 2009. № 9. С. 3-10.
5. Жук В. М. Теоретико-методологічні засади обліку та контролю підтримки сільського розвитку. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2011. Вип. 8. С. 143-151.
6. Кобеля З. І., Антохова І. М. Стимулювання розвитку підприємництва в регіоні. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 48-50.
7. Лимар О.Ф. Регіональні програми розвитку малого підприємництва як фактор підвищення ефективності їх діяльності. *Облік і фінанси*. 2014. № 2(64). С. 160-166.
8. Лупенко Ю. О., Фещенко В. В. Ринок капіталу для фінансування малого та середнього бізнесу в аграрному секторі економіки. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 2. С. 65-78.
9. Лупенко Ю. О. Розвиток аграрного сектору економіки України: прогнози та перспективи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету: Серія Економіка*. 2015. Вип. 2(4); Частина 2. С. 30-34.
10. Непочатенко О. О., Боровик П. М., Гузар Б. С. Пряме оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Облік і фінанси*. 2013. № 3. С. 81-87.
11. Непочатенко О. О., Боровик П. М., Павлова Л. П. Вітчизняний механізм справляння ПДВ: ключові проблеми та шляхи їх вирішення. *Економічний аналіз*. 2013. Вип. 12. Частина 2. С. 286-289.
12. Непочатенко О. О., Боровик П. М., Щепелюк Б. Р. Оподаткування прибутку підприємств в Україні. *Економіка. Управління. Інновації*. 2015. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_1_28.pdf (дата звернення: 24.06.2024).

13. Олейнікова Л. Г, Точиліна І. В. Спрощена система оподаткування в наративі проблем малого підприємництва в Україні. *Облік і фінанси*. 2019. № 2(84). С. 90-98.
14. Оподаткування землі та нерухомості: навчальний посібник. П. М. Боровик, Ю. О. Кисельов, М. В. Шемякін. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2022. 100 с.
15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 24.06.2024).
16. Сеперович Н. В. Державна підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. *Наукове та професійне забезпечення розвитку обліку та фінансів аграрного сектору економіки в умовах глобалізації*: зб. тез та виступів IV міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 вересня 2008 р.). К.: Юр-Агро-Веста, 2008. С. 98–101.
17. Синчак В. П. Формування спрощеної системи оподаткування у контексті державної підтримки малого бізнесу та стимулювання зайнятості населення. *Облік і фінанси*. 2012. № 4. С. 50-58.
18. Тулуш Л. Д., Радченко О. В. Державна фінансова підтримка галузі тваринництва в умовах реформування спецрежимів оподаткування. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 24(3). С. 219-230.
19. Фінанси: навч. посіб. / Бечко П. К., Тулуш Л. Д., Бечко В. П. та ін. Львів: Новий Світ – 2000, 2011. 345 с.
20. Becho P., Borovyk P., Kolotukha S., Becho V., Gvozdej N. Tax Regulation of Activity of Agricultural Commodity Producers in Ukraine. *Proceedings of the 33-th International Business Information Management Association (IBIMA) «Education Excellence and Innovation through Vision 2020»*. 10-11 April 2019. Granada, Spain. P. 7445-7454.
21. Evans C., Hansford A., Hasseldine J., Lignier P., Smulders S. and Vaillancourt F. Small business and tax compliance costs: A cross-country study of managerial benefits and tax concessionse. *eJournal of Tax Research*. 2014. Vol 12, no. 2. pp. 453-482. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3727120>
22. Trade and agriculture directorate. Oecd's producer support estimate and related indicators of agricultural support. Concepts, Calculations, Interpretation and Use (The PSE Manual). OECD, 2016. URL: <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation/documents/producersupport-estimates-manual.pdf> (дата звернення: 24.06.2024).

4 References

1. Prysazhnjuk, M. V., Zubecj, M. V., Sabluk, P. T. et al. (2011). Ahrarnyi sektor ekonomiky Ukrainy (stan i perspektyvy rozvytku) [The agricultural sector of Ukraine's economy (state and development prospects)] (ed. by M. V. Prysazhnjuk, M. V. Zubets, P. T. Sabluk, V. Ja. Mesel-Veseljak, M. M. Fedorov). Kyiv: NNTs Instytut ahrarnoi ekonomiky.
2. Borovyk, P. M., Becho, V. P., Shovkovyj, O. A. (2012). Shljakhy vdoskonalennja mekhanizmu spravljannja jedynogho podatku z sub'ektiv malogho pidpryjemnyctva [Ways to improve the mechanism for the collection of a single tax on small business entities]. *Innovacijna ekonomika*, 1(27), 228-232.
3. Borovyk, P. M., Podzighun, S. M. (2010). Specialjni podatkovі rehymy yak instrumenty derzhavnogho rehuljuvannja dijalnosti aghroformuvanj [Special tax regimes as instruments of state regulation of agricultural formations]. *Innovacijna ekonomika*, 3(17), 224-231.
4. Demjanenko, M. Ja., Ivanyna, F. V. (2009). Derzhavna pidtrymka yak faktor zabezpechennja konkurentospromozhnogho aghrarnogho vyrobnyctva [State support as a factor in ensuring competitive agricultural production]. *Ekonomika APK*, 9, 3-10.
5. Zhuk, V. M. (2011). Teoretyko-metodologichni zasady obliku ta kontrolju pidtrymky sil's'koghо rozvytku [Theoretical and methodological principles of accounting and control of rural development support]. *Ekonomichni nauky. Serija: Oblik i finansy*, 8, 143-151.
6. Kobelja, Z. I., Antokhova, I. M. (2016). Stymuljuvannja rozvytku pidpryjemnyctva v rehioni [Stimulating the development of entrepreneurship in the region]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualjni pytannja nauky i praktyky*, 6, 48-50.
7. Lymar, O. F. (2014). Reghionaljni prohramy rozvytku malogho pidpryjemnyctva yak faktor pidvyshhennja efektyvnosti jikh dijalnosti [Regional small business development programs as a factor in increasing the efficiency of their activities]. *Oblik i finansy*, 2(64), 160-166.
8. Lupenko, Ju. O., Feshhenko, V. V. (2014). Rynok kapitalu dlja finansuvannja malogho ta serednjogho biznesu v aghrarnomu sektori ekonomiky [Capital market for financing small and medium-sized businesses in the agrarian sector of the economy]. *Finansy, oblik i audyt*, 2, 65-78.
9. Lupenko, Ju. O. (2015). Rozvytok aghrarnogho sektoru ekonomiky Ukrainy: prohnozy ta perspektyvy [Development of the agrarian sector of the economy of Ukraine: forecasts and prospects]. *Naukovyj visnyk Mukachiv's'kogho derzhavnogho universytetu: Serija Ekonomika*, 2(2), 30-34.
10. Nepochatenko, O. O., Borovyk, P. M., Ghuzar, B. S. (2015). Prjame opodatkuvannja sub'ektiv malogho pidpryjemnyctva [Direct taxation of small business entities]. *Oblik i finansy*, 3, 81-87.
11. Nepochatenko, O. O., Borovyk, P. M., Pavlova, L. P. (2013). Vitchyznjanyj mekhanizm spravljannja PDV: kljuchovi problemy ta shljakhy jikh vyrishennja [The domestic VAT collection mechanism: key problems and ways to solve them]. *Ekonomichnyj analiz*, 12(2), 286-289.

12. Nepochatenko, O. O., Borovyk, P. M., Shhepeljuk, B. R. (2015). Opodatkuvannja prybutku pidpryjemstv v Ukraini [Income taxation of enterprises in Ukraine]. *Ekonomika. Upravlinnja. Innovaciji*, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_1_28.pdf
13. Oleinikova, L. H., Tochylina, I. V. (2019). Sproshhena systema opodatkuvannja v naratyvi problem malogho pidpryjemnyctva v Ukraini [Simplified Tax System in the Context of Problems of Small Business in Ukraine]. *Oblik i finansi*, 2(84), 90-98. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2\(84\)-89-98](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-2(84)-89-98)
14. Borovyk, P. M., Kysel'jov, Ju. O., Shemjakin M. V. (2022). Opodatkuvannja zemli ta nerukhomosti [Taxation of land and real estate]. Uman: Sochinsjkyj M.M.
15. Verkhovna Rada Ukrainy. (2010). Podatkovyj kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
16. Seperovych, N. V. (2008). Derzhavna pidtrymka sil's'kokhospodars'kykh obslughovujuchykh kooperatyviv [State support of agricultural service cooperatives] (pp. 98-101). In *Naukove ta profesijne zabezpechennja rozvytku obliku ta finansiv aghrarnogho sektoru ekonomiky v umovakh globalizaciji*: Conference proceedings. Kyiv: Jur-Aghro-Vesta.
17. Synchak, V. P. (2012). Formuvannja sproshhenoji systemy opodatkuvannja u konteksti derzhavnoji pidtrymky malogho biznesu ta stymuljuvannja zajnjatosti naseleennja [Development of Simplified Tax System in the Context of Small Business State Support and Stimulation of Employment]. *Oblik i finansi*, 4, 50-58.
18. Tulush, L. D., Radchenko, O. V. (2016). Derzhavna finansova pidtrymka ghaluzi tvarynnyctva v umovakh reformuvannja specrezhymiv opodatkuvannja [State financial support of the livestock industry in the context of reforming special taxation regimes]. *Zbirnyk naukovykh pracj Podil's'kogho derzhavnogho aghrarno-tekhnichnogho universytetu. Ekonomichni nauky*, 24(3), 219-230.
19. Bechko, P. K., Tulush, L. D., Bechko, V. P. et al. (2011). *Finansy* [Finances]. Lviv: Novyj Svit – 2000.
20. Bechko, P., Borovyk, P., Kolotukha, S., Bechko, V., & Gvozdej, N. (2019). Tax Regulation of Activity of Agricultural Commodity Producers in Ukraine (pp.7445-7454). In *Proceedings of the 33-th International Business Information Management Association (IBIMA) «Education Excellence and Innovation through Vision 2020»*. Granada, Spain: IBIMA.
21. Evans, C., Hansford, A., Hasseldine, J., Lignier, P., Smulders, S., & Vaillancourt, F. (2014). Small business and tax compliance costs: A cross-country study of managerial benefits and tax concessionse. *eJournal of Tax Research*, 12(2), 453-482.
22. OECD. (2016). Trade and agriculture directorate. Oecd's producer support estimate and related indicators of agricultural support. Concepts, Calculations, Interpretation and Use (The PSE Manual). Retrieved from <https://www.oecd.org/agriculture/topics/agricultural-policy-monitoring-and-evaluation/documents/producersupport-estimates-manual.pdf>